

KRUIS ÉN MUNT

Ga maar liever niet met Jezus in discussie. Dat heb je bij voorbaat al verloren. Zie nu toch eens hoe hij zijn gesprekspartners te kijk zet. Ze willen hem in de val laten lopen. Maar het wordt zoals Psalm 7 triomfantelijk zingt: Een kuil graven ze, dieper en dieper; maar ze vallen zelf in de kuil die ze hebben gegraven. Zou dat de les zijn die het evangelie ons vandaag aanreikt, dat Jezus ons toch altijd te slim af is?

Ik denk dat dat een misverstand is. Deze passage van het Evangelie van Mattheüs gaat niet eerst en vooral over de spitsvondigheid van Jezus in een onschuldige discussie. Deze discussie is allesbehalve onschuldig. We zijn aanbeland in hoofdstuk 22 van het Mattheüsevangelie, we zijn in Jeruzalem. Jezus heeft de tempel een schoonmaakbeurt gegeven en alle kooplieden eruit gejaagd. De confrontaties met schriftgeleerden en farizeeën worden talrijker en feller. Je voelt het onheil naderen: we zijn nog maar een paar hoofdstukken verwijderd van Getsemane. Dit is niet zomaar een discussie. Dit is een gesprek op leven en dood. En Jezus mag dan hier de discussie op punten winnen, uiteindelijk zal hij het niet overleven.

De farizeeën willen Jezus in de val lokken. Ze gaan geraffineerd te werk. Ze gaan namelijk niet zelf. Ze laten de klus over aan een paar leerlingen. Zou dat bedoeld zijn als een soort stage? Ik denk het niet. Volgens mij doen ze dit, omdat er ook een paar Herodianen meegaan. Herodianen, dat zijn de politieke vrienden en agenten van koning Herodes. Zij zien er op toe, dat er eerbied en respect is voor de koning en voor de Romeinse keizer, dat er belasting wordt betaald, dat er orde en rust is, de Pax Romana zagezegd. Met die Herodianen gaan de farizeeën zelf liever niet op stap. Wat zouden de mensen er wel niet van zeggen, dat ze samenspannen met de bezetter? En er staat vast ook wel een zinnetje in de Tora, dat iets dergelijks afkeurt. Nee, ze blijven liever op afstand, dan heb je ook beter overzicht.

Dan komt het gesprek. De leerlingen van de farizeeën hebben blijkbaar de instructie meegekregen, dat ze vriendelijk moeten beginnen. Nou, dat doen ze ook. 'Jij, Jezus, volkomen oprecht, helemaal op de hoogte van de wet van God, moet je nog toch eens horen naar ons probleem – je hoort de stroop er van afdruipe –; moeten, mogen wij belasting betalen aan de keizer? Spannende vraag. Wat zou het antwoord zijn? Geen belasting betalen? Dat horen de Herodianen niet graag, dat is opstandige taal, dat moet onmiddellijk gemeld worden aan de autoriteiten. Wél belasting betalen? Maar is dat wel volgens de Tora? Staat daar niet dat er maar één God en koning is? Dat is de Levende en geen ander zul je dienen?

Het antwoord van Jezus is meer dan volledig. Geef maar aan de keizer. Maar ongevraagd voegt hij daar aan toe. Ja, jullie hebben gelijk: ik ben inderdaad helemaal op de hoogte van de wet van God, ik sta eerst en vooral voor de weg die de Schrift wijst. En die zegt: geef vooral om en aan God. De denarie draagt de beeltenis van de keizer, het is geld en je kunt moeilijk zonder, maar daar gaat het in het leven niet om. De mens, zo vertelt het scheppingsverhaal, draagt het beeld van God. Daarbij vergeleken is zo'n belastingmuntje tamelijk onbenullig, ook al staat de beeltenis van de keizer er nog zo blijvend ingeslagen. Wij mensen, met al onze verschillen en met al onze mogelijkheden, wij zijn bedoeld om te groeien in het gelijken op de Levende, om te groeien in liefde. Dat is onze roeping, daar gaat het om in het leven.

De gelijkenissen van Jezus gingen tot nu toe over het Koninkrijk der Hemelen. Dat niet te beschrijven visioen van recht en vrede, een hemel waar we ons geen voorstelling van kunnen maken, maar waar we zo hartstochtelijk naar verlangen, naar toe zingen, naar toe leven. Dat Koninkrijk, zo wordt ons steeds aangereikt, ligt niet voorbij onze horizon en onze mogelijkheden. Het begint hier, pal voor onze neus. Paulus zal later schrijven: 'Niemand leeft voor zichzelf, niemand sterft voor zichzelf; wij leven en sterven voor God, de Levende; aan Hem behoren wij toe' (Romeinen 14,7-8). Ofwel: geef aan God wat aan God toekomt.

Dat is geen woordenspelletje in een luchtige discussie, dat is de woorden van de Schrift serieus nemen en in je hart prenten en ze gaan doen. Juist dat is de passie van Jezus: dat je niet kunt kiezen tussen God en keizer, tussen kerk en wereld, tussen geloven en leven, tussen hier en hiernamaals. Precies hierover raakt hij niet uitgepraat en uitgepreekt. Dat de woorden van de Schrift niet in lucht moeten blijven hangen, als vrome praat, maar gedaan moeten worden. Wij leven en sterven voor God, de Levende.

Daarom is Jezus woedend. 'Huichelaars', bijt hij zijn gesprekspartners venijnig toe. Omdat ze een spelletje spelen met de Schrift. En omdat het precies dat is wat iedere vorm van religie altijd weer bedreigt en wat godsdienst zo ongeloofwaardig en dood kan maken. Alsof je geloof ergens boven de wereld zweeft met de pretentie het altijd beter te weten en de waarheid in pacht te hebben. Daarom praat Jezus liever met tollenaars en hoeren, omdat die tenminste nog het besef hebben dat er met hun leven ook wel iets mis is. Liever met hen dan met de zelfgenoegzaamheid van de mensen die zich gelovig noemen.

Mattheüs schrijft, dat Jezus dit voorhoudt aan leerlingen van de farizeeën. Het is misschien wel met opzet dat Mattheüs leerlingen van de farizeeën naar Jezus toe laat gaan, alsof hij tussen de regels door nog even wil zeggen: de Schrift bestuderen, proberen te leven met de Schrift, houden van de Schrift, dat betekent dat je een leven lang leerling bent. Dat je het waagt om je leven om te keren, om tot inkeer te komen. En tot zo'n inkeer worden we steeds weer gebracht door de verhalen te blijven lezen en door de kijken om ons heen. Oog hebben voor wat gebeurt, voor wat gaande is in deze wereld. En oog hebben voor wat mijn rol is, wat mijn rol zou kunnen zijn. Het is een enorm appèl dat bij voortduring op ons gemaakt wordt. Bekijk het eens van de andere kant, kijk eens goed in de spiegel. Dat is onze verantwoordelijkheid. Niet om anderen de maat te nemen met wat de Schrift zegt, maar om het in mijn eigen hart in te prenten, ook als het ongemakkelijk is, ook als het pijn doet.

Wij hier, lieve gemeente, mensen die met elkaar die moeilijke, maar prachtige woorden van de Schrift proberen te leven, gestalte te geven, waar te maken. Wij die ons er misschien nauwelijks van bewust zijn hoeveel inzet en hoeveel betrokkenheid er is bij elkaar, bij onze stad, bij deze wereld. Wij keren steeds weer terug naar deze tafel, om brood te breken en te delen, om het Schriftwoord tot ons te nemen, om goed te weten wat ons te wachten staat, wat ons te doen staat. En dan weer te gaan naar de plek waar we wonen en werken, onze plaats in deze wereld. Met het geloof en het vertrouwen in ons hart, dat het aanschijn der aarde anders zal worden en dat wij geroepen zijn om daar aan bij te dragen. Dat we ons daarbij gezegend mogen weten. Dat over ons komt de geest die was in Jezus, die passie voor recht, gerechtigheid en vrede.

Gerard Swüste

gelezen: Mattheüs 22, 15-22